

PFA ANALYSE

Køn og studievalg har stor betydning for pensionsopsparing

Udarbejdet af: Julius Gotthardt Møller & Carsten Holdum

Dato: 23. august, 2019

Der eksisterer i dag et "pensionsgab"¹ på 20 pct. mellem mænd og kvinder, når det gælder pensionsopsparing. Et gab, der hovedsagelig skyldes lønforskelle, som igen skyldes en kombination af valg i forhold til work/life-balance og uddannelsesvalg. I anledning af studiestart lige rundt om hjørnet for de over 60.000 optagne på landets videregående uddannelser fokuserer denne analyse på køn, studievalg og pensionsopsparing – og på, hvad uddannelsesvalget 2019 betyder for "pensionsgabets".

Valg af uddannelse sker for de fleste som en kombination af interesse, nysgerrighed og typen af beskæftigelse efter studietiden. Hvad der sjældnere spiller ind, er et direkte ønske om en høj indkomst.² Indkomstniveau har imidlertid en stor betydning senere i livet, når det kommer til økonomisk frihed og muligheder i livet. Til eksempel har det stor indflydelse på, hvor tidligt man kan gå på pension, som mange unge gerne vil have mulighed for.

Denne analyse sker med tal fra Den Koordinerede Tilmelding (KOT), som dækker over optagede på de videregående uddannelser, men ikke erhvervsuddannelserne. Første konklusion er, at næsten seks ud af ti af de optagede på videregående uddannelser er kvinder, hvilket ikke modsvares af en lignende overvægt af mænd på erhvervsuddannelserne. Kvinder tager længere uddannelser. Og der er en halv gang flere drenge end piger, der ikke får en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse.

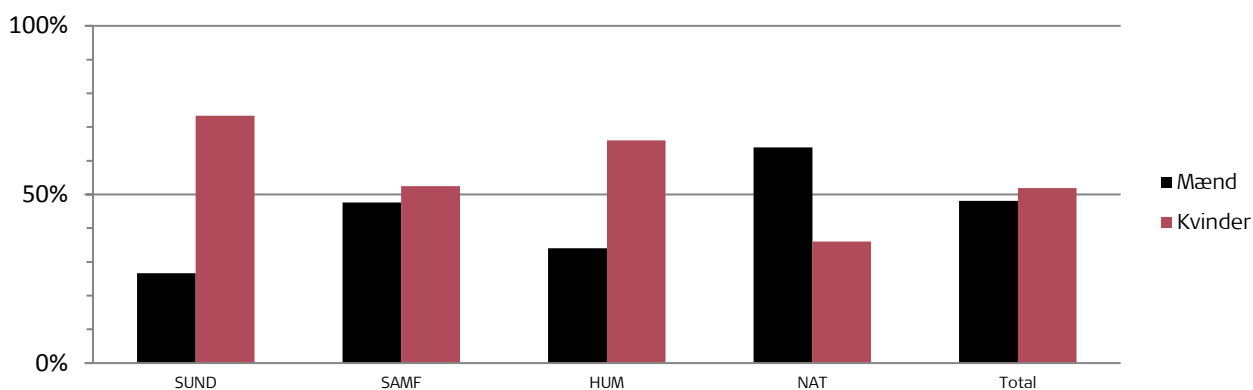
Blandt de videregående uddannelser er det de lange, som har den mest lige kønsfordeling – på de otte danske universiteter er 52 pct. kvinder. Inddeler man universitetsuddannelserne efter fakultet (sundhed, samfundsvidenskab, humaniora og naturvidenskab), så er der fortsat en tydelig kønsforskel i uddannelsesvalg. På de sundhedsfaglige uddannelser er der næsten tre gange så mange kvinder som mænd, og på humaniora er der dobbelt så mange. Omvendt er der dobbelt så mange mænd som kvinder på de naturvidenskabelige uddannelser.

¹ Danmarks Statistik, Formue7, alder 18-59 år. Hvis ældre medtages, så er pensionsgabets på 25 pct.

² <https://ufm.dk/publikationer/2018/frafald-og-studieskift> s. 42

Længere videregående uddannelser (LVU)

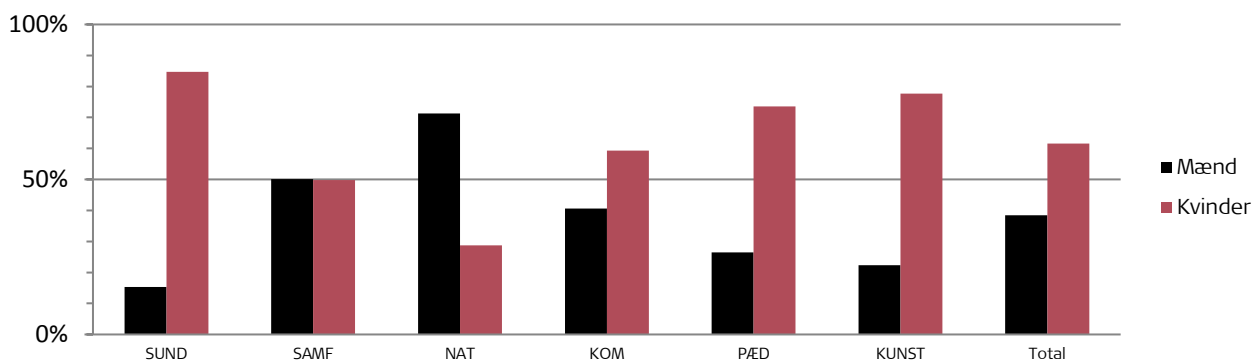
Kilde: Den Koordinerede Tilmelding og egne beregninger

For korte og mellemlange uddannelser udgør kvinder 62 pct. Her er der igen store forskelle på valg af studieretning. Kvinder vælger sundhed, kommunikation, pædagogik og kunst, mens mænd vælger naturvidenskabelige og tekniske uddannelser. Fælles for alle videregående uddannelser er, at lige mange kvinder og mænd vælger samfundsvidenskabelige studier. Der er dog en tendens til, at mænd oftere vælger de mere økonomiske og matematiske dele af samfundsvidenskaben.

Korte og mellemlange videregående uddannelser (MVU og KVU)

Kilde: Den Koordinerede Tilmelding og egne beregninger

Næste spørgsmål er så, om det er et problem, at kvinder er overrepræsenterede på de sundhedsfaglige, pædagogiske og humanistiske uddannelser, mens mændene er på de naturfaglige. Det har i hvert fald stor økonomisk betydning. Allerede ved at se på startløn, så viser vores analyse, at kvinder uddanner sig til et arbejdsmarked, hvor de fra første dag efter studiet kommer til at tjene 5 pct. mindre end mænd. Et tydeligt eksempel er sammenligningen mellem jordemoder og installatør - uddannelser, der hører til de to kategorier med den største kønsforskel i optaget. Selvom arbejdsløsheden er nogenlunde den samme, og jordemoder i gennemsnit tager dobbelt så lang tid, så er startlønnen et sted mellem fem og syv tusinde kroner højere for installatører. Samlet starter løngabet og dermed pensionsgabet mellem kønnene, allerede inden en kvinde har sin første arbejdsdag.

Dertil kommer at kvinder og/eller kvindefag har en lavere lønudvikling end mænd/mandefag. Eksempelvis tjener både en nyuddannet folkeskolelærer og bygningskonstruktør omkring 35.000 om måneden før skat. Efter 10 år er bygningskonstruktørens løn dog steget med op til 20 procentpoint mere end folkeskolelærerens.

Den Koordinerede Tilmelding har offentliggjort detaljerede data om optagelse fra midten af 90'erne og frem, og på baggrund af det har vi kunne skabe et overordnet billede af, hvordan optagelsesmønstrene har ændret sig i løbet af de sidste 20 år. Det skal her pointeres, at kategorierne er udarbejdet af os og ikke nødvendigvis afspejler, hvordan den pågældende uddannelsesinstitution klassificerer uddannelsen.

Optagede på LVU, andel kvinder	1999	2018	2019
SUND	68 %	73 %	73 %
SAMF	51 %	53 %	52 %
HUM	65 %	67 %	66 %
NAT	32 %	35 %	36 %
Total	53 %	52 %	52 %

Kilde: Den Koordinerede Tilmelding og egne beregninger

Den stærke tendens til at vælge kønsspecifikke fag er overordnet uændret gennem de sidste 20 år. Kvinder overvægtter sundhed og humaniora. Mænd overvægtter naturvidenskab. Begge køn vælger samfundsfag.

Lidt større forskel ses for korte og mellemlange videregående uddannelser i løbet af de sidste 20 år. Der er fortsat overrepræsentation af kvinder, men andelen er faldet til 62 pct. Samfundsfag har nu lige kønsfordeling og andelen af kvinder indenfor sundhed er faldet til 85 pct.

Optagede på KVU og MVU, andel kvinder	1999	2018	2019
SUND	90 %	84 %	85 %
SAMF	62 %	52 %	50 %
NAT	31 %	28 %	29 %
KOM	55 %	59 %	59 %
PÆD	76 %	73 %	74 %
KUNST	76 %	79 %	78 %
Total	66 %	62 %	62 %

Kilde: Den Koordinerede Tilmelding og egne beregninger

Til forskel fra universitetsuddannelserne er der antydningen af en trend mod en mere lige kønsfordeling – i hvert fald, når man ser på det samlede optag. Dog er der sket en kønsmæssig polarisering af både kommunikation og naturvidenskab. Alt dette skal dog ses i lyset af, at antallet af optagede er steget med lidt over 20 procent, og at uddannelseslandskabet for de korte og mellemlange videregående uddannelser ser meget anderledes ud i dag end i slutningen af forrige årtusinde.

Samlet konklusion

Der er i 2019 fortsat store kønsforskelle i valg af uddannelse. Kvinder vælger længere uddannelser end mænd, men det er typisk uddannelser med lavere løn end de uddannelser, mænd vælger. Dermed vil løn- og pensionsgab mellem kønnene på aktuelt 20 pct. med stor sandsynlighed fortsætte i op til 50 år frem.